

Гончарук Дмитро Ігорович,
старший науковий співробітник
наукового центру проблем виховання
добросочесності та запобігання корупції
у секторі безпеки та оборони
Національного університету оборони
України імені Івана Черняхівського;
Клюшин Володимир Васильович,
науковий співробітник наукового
центру проблем виховання
добросочесності та запобігання корупції
у секторі безпеки та оборони
Національного університету оборони
України імені Івана Черняхівського

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В ОБОРОННОМУ СЕКТОРІ

Жодна з країн, жоден регіон або суспільство не володіють імунітетом проти корупції. Щорічні втрати які пов'язані з корупцією складають понад 5 % світового ВВП (2,6 трлн доларів США), при цьому втрати від хабарництва більше ніж 1 трлн доларів США. Ці кошти замість використання на благо компаній і їхніх інвесторів здійснюють руйнівний вплив на державу та суспільство. За світовими показниками через корупцію ведення бізнесу обходиться дорожче на 10 %, а вартість договорів на закупівлю в країнах, що розвиваються зростає на 25 % [1].

Боротьба з корупцією на сьогодні є одним з найактуальніших питань для державного та приватного сектору. Істотні законодавчі зміни з удосконалення сфери боротьби з корупцією, перші справи по Foreign Corrupt Practices Act в Україні вимагають посиленої уваги суб'єктів господарювання щодо відповідності їх діяльності встановленим антикорупційним нормам.

Пандемія COVID-19 виявила проблемні місця в системі управління державними ресурсами в багатьох країнах світу, адже коли рішення щодо величезних ресурсів ухвалюються швидко, існує підвищений ризик шахрайства та корупції [2].

Корупція на сьогодні визнана одним з основних джерел соціально-економічної та політичної нестабільності в усьому світі, але додатковим фактором посилення корупційних ризиків в Україні є наявність районів бойових дій на її території, оскільки саме деградація або повне знищення державних та суспільних

механізмів забезпечення основоположних прав людини, значне зростання рівня і масштабів розповсюдження корупції є характерними рисами конфліктних та пост-конфліктних держав [3; 4].

Підтвердженням зазначеному є показник Індексу сприйняття корупції в Україні, який залишається високим (у 2021 році, набравши 32 бали зі 100 можливих, Україна за індексом сприйняття корупції посіла 117 місце серед 180 країн світу) [5].

Попри високий рівень довіри, яким користуються Збройні сили серед громадян більшості країн світу, проведені міжнародною громадською організацією по боротьбі з корупцією – Трансперенсі Інтернешнл дослідження свідчать, що сфера оборони разом з нафтогазовидобувною промисловістю та будівництвом належать до найбільш корумпованих сфер діяльності, до компетенції яких входить управління державними ресурсами [5], так за даними вибірки з 3000 «афганських» воєнних контрактів загальною сумою \$106 млн більше ніж \$40 млн було розкрадено.

Як свідчить світовий досвід, сприятливі умови для корупційної діяльності найчастіше виникають в оборонному секторі через обмеження доступу до інформації, що ускладнює здійснення суворого нагляду та контролю за витрачанням державних ресурсів.

Оскільки потенційна вигода від корупційного вчинку залежить від таких факторів, як кількість ресурсів у розпорядженні державного службовця; рівня його/її дискреційних повноважень та дотримання принципів ефективного врядування: прозорості та підзвітності; то в оборонному секторі наведені фактори зливаються в поведінку, яка збільшує потенційну вигоду від корупційного вчинку через значні за обсягами ресурси, вплив потреби у «таємності», «терміновості», або «національних інтересах», які в кінцевому підсумку звужують процес прийняття рішень та суттєво зменшують його прозорість та підзвітність.

Список використаних джерел

1. Муни О., Перез М., Макинава О., Голдсмит М. Участие в борьбе с взяточничеством и противодействию коррупции. Руководство для инвесторов и компаний. PRI, United Nations Global Compact. 2016, 36 с.

2. Transparency International. URL: https://www.transparency.org/files/application/flash/20200323_TI_Letter_to_Congress,_Coronavirus_Response_Package.pdf.

3. Війна на Донбасі, корупція та бідність є головними проблемами України – соцдослідження. Реанімаційний пакет

реформ. URL: <https://rpr.org.ua/news/viy-na-na-donbasi-koruptsiia-ta-bidnist-ie-holovnymy-problemamy-ukrainy-sotsdoslidzhennia/>.

4. Виховання доброчесності та боротьба з корупцією в оборонному секторі: збірник прикладів (компендіум) позитивного досвіду. Женевський Центр демократичного контролю над збройними силами, 2010, 383 с.

5. Індекс сприйняття корупції – 2021. Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/>.

Граб Андрій Володимирович,
аспірант кафедри кримінально-правової
політики та кримінального права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗБАГАЧЕННЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення вважається одним із дієвих засобів протидії корупційним правопорушенням. Внаслідок численних пошуків оптимальної форми вираження відповідної кримінально-правової заборони законодавець закріпив її в ст. 368-5 Кримінального кодексу України (далі – КК). При цьому умови, в яких діє ця стаття, постійно змінюються і їх неможливо не враховувати. Так, відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», було введено воєнний стан по всій території країни. Через це застосовування ст. 368-5 КК може супроводжуватись додатковими складнощами. Про що йдеться?

Воєнний стан суттєво вплинув на обов'язок суб'єктів декларування подавати декларації. Електронне декларування розцінюється як один із важливих інструментів запобігання корупції у публічному секторі. Його також характеризують як «антикорупційне декларування», засноване на сукупності усіх форм юридичного закріплення й організаційного забезпечення загальнообов'язкових правил поведінки у сукупності їх взаємозв'язків, через які об'єктивуються приписи, що визначають спосіб перевірки доброчесності уповноважених осіб шляхом виконання обов'язку з декларування [1, с. 51]. Нагадаю, що